

Nr. 11.

Warszawa, dn. 1 czerwca 1937 r.

Ogóln. zbioru Nr. 681.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Prezes Rady Związku inż. Piotr Drzewiecki.
Za redaktora odpowiedzialnego inż. Antoni Dunin.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Marszałkowska 140, tel. 594-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa”.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł. 5 kwartalnie. Numer pojedynczy zł 1.—

TREŚĆ NUMERU: Umowy handlowe. — Przemysł zbrojeniowy w Czechosłowacji. — Wiadomości związkowe. — Wiadomości z zagranicy.

UMOWY HANDLOWE

FRANCJA.

W dniu 22 maja b. r. podpisany został w Paryżu z Francją zasadniczy Traktat Handlowy i Nawigacyjny oraz układ kontyngentowy, płatniczy i turystyczny. Pomiędzy Polską i Francją obowiązywała ostatnio umowa handlowa z 1924 r. Umowa ta nie dawała Polsce warunków polityczno-handlowych równowagi stosunków gospodarczych z Francją, zawierając ponadto klauzulę nieograniczonego transferu dewizowego, która nie mogła być pogodzona z wprowadzoną w kwietniu 1936 r., naskutek znanych konieczności w jakich znalazła się polska polityka finansowo-walutowa — reglamentacją obrotu dewizowego z zagranicą. Było to bezpośrednią przyczyną wypowiedzenia przez Polskę umowy z 1924 r. na dzień 10.VII.1936. Wszczęte wówczas rokowania handlowe doprowadziły do zawarcia prowizorycznych układów handlowych, które regulowały obroty towarowe i płatnicze pomiędzy Polską i Francją przy uwzględnieniu zasady ich równowagi. Mianowicie zostało ustalone, że Polska przeznaczą na pokrycie importu z Francji i wszelkich płatności finansowych tyle tylko dewiz, ile od Francji uzyskuje. Dla osiągnięcia tego celu, import z Francji został w układach tych poważnie ograniczony. Jednocześnie uległy pewnemu rozszerzeniu możliwości eksportowe z Polski do Francji.

Podpisany w dniu 22 maja szereg układów gospodarczych obejmuje następujące działy:

Traktat Handlowy i Nawigacyjny, regulujący zasadnicze podstawy stosunków gospodarczych pomiędzy obu krajami. Traktat ten zawiera w pierwszej swej części postanowienia celne. Poza w praktyce nieograniczoną klauzulą największego uprzywilejowania, którą oba kraje wzajemnie sobie przyznają, ustalona została obszerna lista zniżek celnych konwencyjnych przyznanych na rzecz Francji. Zniżki te, tak jak uprzednio przyznawane Francji, ustalone są w %% stawek, co pozwala na pewne zmiany ochrony celnej w drodze autonomicznej. Na ogół biorąc, lista zniżek niewiele odbiega od dotychczas przyznanych na rzecz Francji, niemniej uwzględniła pewne zmiany

w kierunku koniecznego zwiększenia ochrony niektórych działów produkcji polskiej (dokładniejsze omówienie zniżek celnych nastąpi w następnym numerze „Przemysłu Metalowego”). Zaznaczyć należy, iż traktat zawiera po raz pierwszy w stosunkach polsko-francuskich, aczkolwiek niewielką, listę zniżek celnych od taryfy minimalnej przyznanych przez Francję na rzecz Polski w zakresie niektórych artykułów rolniczych.

W dalszej swej części, traktat zawiera postanowienia osiedleńcze, regulujące prawa obywateli i spółek jednej ze stron, na terytorium drugiej strony. Postanowienia te przyznają na ogół zasadę równego traktowania w stosunku do obywateli i spółek jakiegokolwiek najbardziej uprzywilejowanego innego kraju, w poszczególnych wypadkach zaś przyznają nawet równe traktowanie z obywatelami własnego kraju.

Następnie traktat zawiera postanowienia o niedyskryminowaniu pod względem podatkowym osób i spółek drugiej strony w stosunku do obywateli własnych. Wreszcie idą klauzule dotyczące praw komiwojażerów.

W końcu szereg postanowień nawigacyjnych, dotyczących praw okrętów jednej ze stron w portach drugiej strony.

Zaznaczyć należy, że wszystkie zasadnicze postanowienia traktatu sformułowane są z pełnym uwzględnieniem wzajemności i po większej części dotyczą zarówno Francji jak i jej imperium kolonialnego.

Układ kontyngentowy. Układ ten reguluje sprawę kontyngentów na przywóz z Francji do Polski, oraz z Polski do Francji w zakresie artykułów podlegających tam reglamentacji przywozowej. Na mocy tego układu, przywóz z Francji będzie mógł stanowić 80% efektywnego wywozu z Polski do Francji, gwarantując w ten sposób aktywne na rzecz Polski saldo w obrotach towarowych. W praktyce będzie to osiągnięte w ten sposób, że Polska otwierać będzie dla przywozu z Francji kontyngenty na każdy kwartał w wysokości efektywnego przywozu z odnośnego kwartału roku 1936, oraz dodatkowe kontyngenty wg. ustalonej obszernej listy, w takiej wysokości, by ogólna wartość kontyngentów wynosiła 80%

wartości efektywnego wywozu do Francji za poprzedni kwartał, Francja ze swej strony zagwarantowała Polsce dla szeregu artykułów rolniczych procentowy udział w kontyngentach globalnych oraz na niektóre artykuły przemysłowe pewne kontyngenty dodatkowe. Z artykułów interesujących przemysł metalowy, te kontyngenty dodatkowe obejmują: zamknięcia błyskawiczne, gremple, maszyny włókiennicze przygotowawcze, krosna tkackie, niektóre typy maszyn przedziałniczych, maszyny rolnicze, motory elektryczne (chodzi o silniki do maszyn włókienniczych), pilniki.

Układ płatniczy reguluje kwestje płatności za dostawy towarowe i płatności finansowe. W układzie tym Polska zobowiązała się do przydzielania dewiz w pełnej wysokości na zapłatę importu z Francji w granicach przewidzianych w wyżej omówionym układzie kontyngentowym. Ponadto Polska zobowiązała się do transferowania w roku 1937 bieżących francuskich wierzytelności finansowych, które były lub będą przedmiotem podań o transfer po dniu 10 lipca 1936 r. Układ przewiduje, że w szczególności przydzielane będą dewizy na pokrycie bieżących należności spółkom i firmom francuskim, pracującym na terenie polskim lub spółkom i firmom polskim, kontrolowanym przez kapitał francuski (dywidendy, kupony obligacji, procenty i amortyzacja pożyczek, normalne koszty central tych firm we Francji). Personal francuski tych przedsiębiorstw będzie miał prawo do transferu do Francji 50% swych poborów otrzymywanych w Polsce. Co do transferu należności zaległych (z przed 10 lipca 1936) układ zawiera postanowienie co do stopniowego, w miarę możliwości, ich regulowania. Jak wynika z powyższego układu, nadal uniknięto stosowania w polsko-francuskich obrotach handlowych clearingu.

Porozumienie w sprawie zwiedzania Międzynarodowej Wystawy Paryskiej 1937 r., jak sam tytuł wskazuje dotyczy ruchu turystycznego na wspomnianą wystawę. Układ ten postanawia, że Polska przydzieli 16 milionów franków fr, dewiz oraz odpowiednią ilość ulgowych paszportów (za 40 zł. na 15 dni) dla pragnących zwiedzić Wystawę Paryską. Przydział dewiz, który odbywać się będzie w formie specjalnego czeku płatnego w Paryżu, ograniczony jest na jedną osobę do sumy od 500 do 1200 fr. fr, na tydzień pobytu we Francji (dla wycieczek zbiorowych od 400 do 800 fr. fr.).

ITALIA.

Prowadzone od lutego b. r. w Rzymie rokowania do prowadzili w dniu 18 maja do podpisania układów kontyngentowego i rozrachunkowego, które wchodzi w miejsce analogicznych układów prowizorycznych z dnia 14.IX.1936 r. zawartych po okresie sankcyj nakazanych w stosunku do Italii przez Ligę Narodów w 1935 r. W okresie sankcyjnym, stosunki handlowe polsko-italskie naskutek szeregu utrudnień zamarły prawie całkowicie. Układy prowizoryczne z 1936 umożliwiły wznowienie obrotów handlowych, ustalając po obu stronach kontyngenty, przewidując możliwość zawierania prywatnych transakcyj kompensacyjnych, oraz zapewniając eksporterom zapłatę w drodze clearingu prowadzonego po stronie polskiej przez Polskie Tow. Handlu Kompensacyjnego, a po stronie italskiej — Istituto per y Cambio con l'Estero. Ponadto zawarty został wówczas układ, mocą którego regulowanie należności Polski w stosunku do Italii z tytułu dostawy okrętów, umowy tytoniowej, umowy z Polskim Fiatem i niektórych innych w drodze dostaw węgla polskiego. Pewne niedociągnięcia w technice wykonywania umowy po stronie italskiej, braki w liście kontyngentów na eksport z Polski do Italii, wreszcie dewaluacja lira w jesieni roku 1936, były powodem tego, iż wymiana towarowa polsko-italska na podstawie układów prowizorycznych napotykała na szereg trudności, a brak równowagi pomiędzy importem i eksportem był przyczyną stałych

poważnych zamrożeń należności eksporterów italskich na koncie Pol. Tow. Handlu Komp. w Polsce.

Obecnie zawarty układ kontyngentowy posiada znacznie rozszerzone kontyngenty zarówno na import do Polski, jak i na eksport do Italii. Wartość kontyngentów na eksport z Polski wynosi przeszło 25 milionów zł, w stosunku rocznym. Wartość kontyngentów na import z Italii — przeszło 20 milj. zł. Nadwyżka w wysokości 20% eksportu polskiego przeznaczona została na pokrycie kosztów turystyki z Polski do Italii, która będzie mogła mieć miejsce na podstawie układu turystycznego znegocjowanego jednocześnie z układami handlowymi.

Z interesujących przemysł metalowy kontyngentów na wywóz do Italii zanotować należy kontyngenty (naogół znaczne) na następujące artykuły: stale wysokowartościowe, cynk i pył cynkowy, blacha cynkowa, maszyny włókiennicze i ich części. Ponadto, na wypadek gdyby lista kontyngentów nie obejmowała wszystkich artykułów interesujących eksport z Polski, przewidziana została pewna pozycja zbiorowa na artykuły osobno niewyszczególnione. Układ przewiduje również, że w razie wyczerpania któregokolwiek z ustalonych kontyngentów, za obopólną zgodą ustalone mogą być kontyngenty dodatkowe. Wreszcie zaznaczyć należy, że dla ułatwienia likwidacji zamrożonych na wspomnianym koncie Pol. Tow. Handlu Komp. należności eksporterów italskich, przyznane zostały jednorazowe specjalne kontyngenty na import z Polski do Italii na sumę 6,7 milj. lirów.

Wyżej omówiony układ nie obejmuje eksportu węgla polskiego do Italii, oraz importu przez P. Z. Inż. części samochodowych. Eksport węgla przeznaczony został nadal, analogicznie jak w roku ubiegłym, na pokrycie należności finansowych (pożyczka tytoniowa, dostawy tytoniu, umowa z Fiatem i szereg innych należności). Import części samochodowych również pokryty ma być eksportem węgla.

Układ rozrachunkowy niewiele różni się od układu prowizorycznego z 1936 r. Płatności z tytułu obrotu towarowego następować mają nadal w clearingu, prowadzonym po stronie italskiej przez Istituto per y Cambio con l'Estero. Po stronie polskiej układ przewiduje, że do dnia 15. VI. gestję clearingu przejmie od Pol. Tow. Handlu Komp. — Polski Instytut Rozrachunkowy. Kurs przeliczeniowy lira i złotego ustalany będzie okresowo na podstawie kursu giełdowego. Przeliczanie innych walut na liry względnie złote, które jedynie będą przyjmowane do wpłaty i wypłacane przez instytucje clearingowe obu krajów, odbywać się będzie również wg. kursu giełdowego w dniu poprzedzającym wpłatę.

Zasadniczą zmianą w stosunku do układów prowizorycznych z 1936 r. jest wykluczenie w obecnych układach możliwości zawierania transakcyj kompensacyjnych prywatnych, które okazały się w dotychczasowej praktyce niepraktyczne z uwagi na dezorganizujący wpływ na całość wymiany towarowej pomiędzy obu krajami. Obecnie, nawet jeśli importer jest jednocześnie eksporterem, zapłata za eksport i za import będzie musiała następować w clearingu za pośrednictwem wspomnianych instytucji clearingowych.

Podpisane w dniu 18 maja układy zawarte zostały na okres dwuletni do dnia 31.XII.1938 r., co zapewnia tak pożądaną stabilizację polityczno-handlowych form wymiany towarowej z zagranicą.

GRECJA.

W dniu 8 maja ustalone zostały kontyngenty na II kwartał b. r. na przywóz z Grecji do Polski i z Polski do Grecji. Z artykułów interesujących przemysł metalowy, przewidziano w eksporcie do Grecji: łączniki do rur, maszyny włókiennicze, żelazo wszelkiego rodzaju, cynk i pył cynkowy.

O. K. S.

Przemysł zbrojeniowy w Czechosłowacji

Dziennik „Czas“ wydał ciekawy numer specjalny poświęcony Czechosłowacji, z którego podajemy w streszczeniu poniższy artykuł.

Już w monarchii austriacko-węgierskiej były Czechy i Morawy najbardziej uprzemysłowionymi dzielnicami państwa.

Czechosłowacja otrzymała w spuściźnie po byłej monarchii na polu przemysłu zbrojeniowego wartościowe dziedzictwo. Nie mniej jednak musiała Czechosłowacja intensywnie pracować nad rozbudową swego przemysłu zbrojeniowego. Wysiłki te uwieńczone zostały tak pomyślnym skutkiem, iż śmiało twierdzić można, że jest ona obecnie na tym polu samowystarczalna w całej pełni, a to we wszystkich gałęziach uzbrojenia wojennego i sprzętu wojennego, zwłaszcza o ile chodzi o potrzeby wojsk lądowych i lotnictwa. Co więcej, czechosłowacki przemysł zbrojeniowy przekroczył już granice własnego zapotrzebowania i zajął wybitne miejsce wśród eksporterów przemysłu zbrojeniowego. Nie ma bowiem, rzecz można bez przesady, części świata, gdzieby nie znajdowały się broń, czy też jakiś inny produkt przemysłu wojennego, wyrobu czechosłowackiego. S. A., dawniej Zakłady Skody w Pilźnie stanowi najpoważniejsze przedsiębiorstwo dla produkcji ciężkiej broni i amunicji. Już w czasie wojny światowej powszechnie znane były ciężkie działa 30.5 cm., które odegrały tak dużą rolę przy zdobyciu fortec belgijskich. Skoda pokrywa zapotrzebowania artylerii nie tylko armii czechosłowackiej, ale i innych państw, szczególnie państw grupy Małej Koalicji i na Bałkanach. Używane przez armię znakomite działa 22 cm., są również produktem Skody. Obecnie zatrudniają Zakłady Skody ponad 25.000 robotników, przede wszystkim ze względu na zwiększone zapotrzebowanie w przemyśle zbrojeniowym.

Inny materiał wojenny jak tanki, tankietki, pancerne automobile, samochody wojskowe, traktory, lokomocje ofensywne itp., produkuje się w Czechosłowacji w kilku przedsiębiorstwach. Do największych z nich należą, obok wymienionych już Zakładów Skody, Czeskomorawska Kolben — Danek S. A. i Ringhoffer — Tatra S. A. Jak potwierdziły zeszłoroczne wielkie manewry w Czechach i w Słowacji, uważać można zagadnienie motoryzacji i motomechanizacji armii czechosłowackiej jako rozwiązane. Armia ta bowiem rozporządza obecnie środkami lokomocyjnymi, wyrobionymi w wymienionych przedsiębiorstwach, odpowiadającymi najnowszym wymogom techniki. Przeprowadzono również po wielkiej części motoryzację artylerii, że przypomniemy choćby, jak efektownie przedstawiała się zmotoryzowana artyleria na wielkim przeglądzie wojsk dnia 28 października 1936 w Pradze, w obecności rumuńskiego króla Karola. Zaznaczyć należy, że wszystkie wymienione zakłady pracują nie tylko dla własnej armii, ale również dla wojsk Małej Ententy, głównie dla zmotoryzowania armii rumuńskiej.

Również dla produkcji broni ręcznej i automatycznej istnieją w Czechosłowacji liczne przedsiębiorstwa. Na pierwszym miejscu wymienić tu należy firmę Czechosłowacka Zbrojovka w Bernie, której kapitał akcyjny znajduje się w 70% w rękach państwa.

Wymienione przedsiębiorstwo należy do najlepiej wyposażonych w tej gałęzi produkcji, wyrabia bowiem karabiny, lekkie i ciężkie karabiny maszynowe, motory lotnicze, jakoteż amunicję dla karabinów, strzelb i automatycznych rewolwerów. Zbrojovka, która zatrudnia obecnie ponad 15.000 robotników, ma też szeroko rozgałęziony handel eksportowy. Jej wyroby idą do Ameryki południowej, (gdzie odgrywały poważną rolę w walkach o Gran Chaco) do Chin, nimi uzbrojone są armie państw bałkańskich i licznych innych. Najwybitniejszym produktem Zbrojovki jest wprowadzony w armii czechosłowackiej karabin maszynowy lekkiego typu. Uzupełnieniem tego berneńskiego przedsiębiorstwa jest Czeska Zbrojovka w Pradze, mająca swe główne warsztaty w południowych Czechach, w Strakonicach. Wymienione fabryki, zatrudniające ponad 2.000 ludzi, wyrabiają głównie automatyczne rewolwery i karabiny maszynowe, jakoteż amunicję. Wymienić należałoby jeszcze fabrykę naboju w Rokyczanach, wyrabiającą różny materiał wojskowy, głównie zaś naboje dla artylerii. Wkońcu wspomnieć trzeba o wielkiej fabryce „Sellier i Bellot“, która produkuje głównie amunicję dla wojskowych aeroplanów.

Niesłychanie ważny problem wyrobów przemysłu chemicznego i wybuchowego rozwiązał rząd w Czechosłowacji w ten sposób, że produkcję i sprzedaż bądź to zmonopolizował, bądź też postawił odnośne warsztaty pod państwowy dozór. Jednym z najważniejszych przedsiębiorstw wspomnianej produkcji jest założona w roku 1920, a od tego czasu kilkakrotnie znacznie powiększona fabryka wyrobu materiałów wybuchowych p. f. Explosia. Znajduje się ona w Semtinie obok Pardubic, a produkuje wszelkiego rodzaju materiał wybuchowy, tak dla wojska, jak i dla celów przemysłowych, jako to czarav i bezdymny proch, dynamit, dynamon, nitroglicerynę, trynitrotoluol. Jej siostrzana firma Synthesia, zajmuje się głównie produkcją kwasów surowych.

Czechosłowacja dąży również w przemyśle chemicznym do uzyskania najdalej idącej samowystarczalności, o ile chodzi o potrzeby wojenne. Wielka Spółka Przemysłu Chemicznego i Hutniczego w Uściu nad Łabą, jest obecnie głównym dostawcą chemicznych produktów dla armii, a równocześnie jednym z największych eksporterów europejskich w wymienionej dziedzinie. Przed niedawnym czasem zakupiła wymieniona firma wielkie kopalnie węgla w Handlowej, gdzie zamierza po przeprowadzeniu odpowiednich inwestycji rozpocząć produkcję syntetycznej benzyny. Wyrobem masek gazowych i filtrów zajmuje się szereg większych przedsiębiorstw, jak Chema, S. A. Fatra, pracująca w ściślejszej łączności z Bata, S. A. Optimitt i inne. Znaczne postępy poczyniono również w przemyśle gumowym, a to dzięki firmom Bata, Fatra, Matador i Kudernacz.

W przemyśle lotniczym osiągnęła Czechosłowacja w szybkim tempie wysoki poziom. Istnieje tu kilka fabryk produkujących aeroplany: Avia, Aero, Praga, Benesz w Pardubicach i Bata w Zlinie. Ponadto posiada wojskowość własną fabrykę w Gbelach obok Pragi. Rzecz można, że przemysł lotniczy w Czechosłowacji stoi na wyższym stopniu, aniżeli, oceniając od-

nośne wyniki, szereg innych państw. Znaczny postęp wykazuje szczególnie lotnictwo wojskowe, które w ostatnich czasach używa głównie typów własnej konstrukcji. Jedynie motory lotnicze wyrabiane są i nadal przeważnie na podstawie licencji angielskich i francuskich.

Wojenny i zbrojeniowy przemysł czechosłowacki jest bez kwestii jednym z największych w środkowej Europie. Armia czechosłowacka wyposażona jest w najnowszy sprzęt wojenny, głównie o ile chodzi o działa i karabiny maszynowe, przeciwlotnicze i o lokomocje. Odnośne zakłady przemysłowe mają wysoki stopień zatrudnienia nie tylko dzięki dostawom dla własnej armii, względnie dla wojsk Małej Ententy, lecz również z powodu znacznego eksportu do innych krajów. Wywóz materiału zbrojeniowego wzrósł w Czechosłowacji w ubiegłym roku trzykrotnie, w porównaniu z rokiem 1929 i osiągnął 10 proc. całego światowego handlu odnośnego.

W dobie pokojowej kryje tedy ten przemysł bezsprzecznie w 100% wymogi własnej armii. Inaczej przedstawiać się może jednak sytuacja na wypadek

zbrojnego konfliktu. Czechosłowacja nie jest bowiem samowystarczalna w dziedzinie surowców przemysłowych. Musi ona zatem dowozić przeważną część surowców do produkcji wojennego sprzętu, jak miedź, nikiel, ołów, cynk, molybden, wolfram i rudę żelazną. Około 48% surowców znajduje się w kraju. Stanowi to zatem poważny problem, który na wypadek zachwiania się umów międzynarodowych, mógłby niechybnie zahamować produkcję zbrojeniową. Dalszy brak stanowi fakt, że główne źródła surowcowe, podobnie zresztą, jak u wielkiej części sąsiadów, znajdują się blisko granic, tak, że pierwszy gwałtowny atak nieprzyjacielski, mógłby pozbawić państwo jego podstaw surowcowych. Wreszcie również niektóre przedsiębiorstwa odnośnego przemysłu znajdują się ze względu właśnie na pokłady surowców niedaleko granic państwa. Czechosłowacja stara się jednakowo pilnie o odpowiednie rozwiązanie tej kwestii, a pod tym względem stwierdzić można już znaczne postępy, tak, że przemysł zbrojeniowy, stojący już dzisiaj na tak wysokim poziomie, odegra i na wypadek zbrojnego konfliktu wybitną rolę.

WIADOMOŚCI ZWIĄZKOWE

Rada P. Z. P. M.

We wtorek dnia 15-go czerwca r. b. o godz. 17-ej w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w Warszawie (Marszałkowska 140), odbędzie się posiedzenie Rady Związku z następującym porządkiem obrad:

1. Zatwierdzenie protokołów posiedzeń z dn. 15. XII. 1936 r.
2. Sprawozdanie Dyrekcji z działalności za czas od 1. XII. 36 r. do 1. VI. 1937 r.
3. Stan finansowy na dzień 1 czerwca 1937 r.
4. Sprawozdanie budżetowe za 1936 r.
5. Sprawy będące przedmiotem obrad Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia P. Z. P. M. w dn. 15 czerwca 1937 r.
6. Sprawozdania członków Rady o stanie przemysłu metalowego w oddziałach i grupach zawodowych Związku.
7. Sprawy bieżące.
8. Wnioski członków.

Członkowie Rady, którzy nie będą mogli przybyć na posiedzenie powyższe, proszeni są o zakomunikowanie pisemnie informacji odnośnie p. 6, będących podstawą oświadczeń składanych Rządowi i wiadomości ogłaszanych w prasie o stanie przemysłu metalowego.

Walne Zgromadzenie P. Z. P. M.

We wtorek dnia 15 czerwca 1937 r. o godz. 19-ej w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w Warszawie (Marszałkowska 140) odbędzie się Zwyczajne Walne Zgromadzenie P. Z. P. M. z następującym porządkiem obrad:

1. Otwarcie Zgromadzenia przez Prezesa Rady oraz wybór przewodniczącego, sekretarza i skrutatorów.
2. Zatwierdzenie protokołu Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dnia 15 grudnia 1936 r.

3. Sprawozdanie z działalności Związku za 1936 rok.

4. Bilans na dzień 31 grudnia 1936 r., sprawozdanie Komisji Rewizyjnej i udzielenie absolutorium Radzie i Zarządowi.

5. Uzupełniająco wybory członków Rady oraz członków Komisji Rewizyjnej.

6. Sprawy bieżące.

7. Wnioski członków.

Powyższe Zgromadzenie Walne na podstawie art. 34 Statutu zwołane jest w jednym terminie i będzie prawomocne bez względu na liczbę członków obecnych.

Posiedzenie Zarządu P. Z. P. M.

Dn. 24 maja r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu P. Z. P. M., na którym omówiono sytuację przemysłu na tle zaznaczającego się braku surowców żelaznych.

W sprawie tej powzięto szereg postanowień, które staną się podstawą wystąpień do Rządu.

Państwowa Rada Komunikacyjna

Po dłuższej przerwie ma być zwołana w czerwcu r. b. nowa kadencja Państwowej Rady Komunikacyjnej.

Pan Minister Komunikacji mianował członkiem P. R. K. p. Antoniego Dunina, dyrektora Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

Eksport do Z. S. S. R.

Izba handlowa Polski i Z.S.S.R., która wznowiła niedawno swoją działalność, gotuje się do wzmoczenia jej w ramach nowej umowy handlowej z Sowietami, będącej obecnie w stadium rokowań. W tym celu dyrektor Izby, p. K. Szczerba-Likiernik, który wybiera się do Moskwy, aby tam nawiązać bezpośrednie kontakty z „Wniesztorgiem“ i zależnymi odeń placówkami, odbył konferencję w Polskim Związku Przemysłowców Metalowych, gdzie doręczony mu został spis naszych eksporterów. Izba Handlowa Sowiec-

ko-Polska zamierza zorganizować na terenie Moskwy stałą wystawę prób i wzorów przemysłu polskiego i urządzenie polskiego stoiska na wystawie propagandy reklamowej, mającej odbyć się w stolicy sowieckiej w sierpniu b. r.

W sprawie obniżki cel

20 maja r. b. odbyła się w Ministerstwie Przem. i Handlu konferencja w sprawie obniżki cel na artykuły dla produkcji.

W konferencji, której przewodniczył p. Min. Rose, uczestniczył z ramienia Związku p. dyr. A. Dunin.

W sprawie eksportu wyrobów przemysłu metalowego

14.V r. b. odbyła się w Związku Izb Konferencja pod przewodnictwem dyr. Turskiego w sprawie eksportu wyrobów przemysłu metalowego.

W obradach uczestniczył dyr. P.Z.P.M. p. A. Dunin i L. Sosnowski.

W sprawie cen maszyn rolniczych

W Ministerstwie Rolnictwa odbyła się konferencja w sprawie zaopatrzenia rolnictwa w maszyny rolnicze i w sprawie cen tych maszyn.

P. Z. P. M. reprezentował na tej konferencji dyr. A. Dunin i dyrektorzy zainteresowanych fabryk.

W sprawie zaopatrzenia odlewni związkowych w surówkę

Dnia 26. V. r. b. odbyła się w Związku konferencja odlewni zrzeszonych w sprawie zaopatrywania się w surówkę.

Po szczegółowej dyskusji wybrano komisję dla przeprowadzenia energicznej akcji w kierunku zapewnienia odlewniom zaopatrzenia w surówkę.

Organizowanie Spółdzielczego Banku Przemysłowców Metalowych

Z inicjatywy Grupy Producentów Narzędzi, Optyki i Mechaniki Precyzyjnej i Grupy Odlewni powołany został Komitet Organizacyjny, którego zadaniem jest przeprowadzenie prac dla zorganizowania spółdzielczego banku, dla obsługi kredytowej drobnych fabryk zrzeszonych.

W skład komitetu wchodzi p. Julian de Borstem — przewodniczący, pp. Konrad Fangor, Kazimierz Kobylański, Stefan Langiewicz, Henryk Poreyko, Edmund Piaszczyński, Józef Zybert — członkowie komitetu.

Funkcje sekretariatu spełnia sekretariat Grupy Prod. Narzędzi, Optyki i Mech. Precyzyjnej.

Posiedzenie Zarządu Grupy Producentów Narzędzi, Optyki i Mechaniki Precyzyjnej P.Z.P.M.

Dn. 31 maja r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Grupy Producentów Narzędzi, Optyki i Mechaniki Precyzyjnej P. Z. P. M., na którym po wysłuchaniu sprawozdania z udziału Grupy w Targach Poznańskich

i omówieniu sytuacji rynkowej, przeprowadzono dyskusję w sprawie organizacji eksportu narzędzi z Polski, oraz w sprawie utworzenia spółdzielczego banku, którego celem będzie stworzenie dla fabryk możliwości otrzymywania taniego kredytu.

W dalszym ciągu obrad omówiono sprawę zaopatrywania się fabryk narzędzi w surowce. Postanowiono zwołać zebranie Członków Grupy, które przygotuje materiały dotyczące uporządkowania i usprawnienia dostaw surowców.

Na marginesie akcji rządowej w sprawie cen

Według urzędowych publikacji, wskaźnik cen hurtowych wykazał w okresie od stycznia 1936, do lutego 1937 wzrost o 14%.

Na takie ukształtowanie się wskaźnika cen hurtowych wpłynęły przede wszystkim wzrost wskaźnika cen ziemiopłodów o 60%, surowców i półfabrykatów zagranicznych o 24%, drzewa surowego o 39%.

Nieproporcjonalnie małe wahania wykazał wskaźnik cen wyrobów przemysłowych, który zwiększył się zaledwie o 1%.

Zniesienie cła na surówkę żelazną

W ostatnich czasach ujawnił się na rynku krajowym brak surówki żelaznej

Cło przywózowe na surówkę wynosi zł. 5 od 100 kg. Było ono ustalone w okresie, kiedy ujawniała się tendencja przywozu surówki z zagranicy bez gospodarczego uzasadnienia.

Obecnie sytuacja zasadniczo się zmieniła. Kierując się tymi pobudkami, rząd postanowił zastosować ulgę celną w wysokości 95 proc., czyli, że za sprowadzaną surówkę importer będzie płacił cło w wysokości 25 gr. od tony plus 2,5 gr. kosztów manipulacyjnych.

Gdyby surówka była zupełnie zwolniona od cła, przy przywozie przez granicę lądową koszty manipulacyjne wyniosłyby 36 gr. od tony. Utrzymanie więc tych 5 proc. cła daje importerom faktycznie korzyść 8,5 gr., której nie mieliby, gdyby nastąpiło całkowite zwolnienie od cła.

Pożyczki państwowe

Termin dobrowolnej konwersji pożyczki Narodowej na pożyczkę Konsolidacyjną przesunięto do dnia 14 lipca r. b.

Wartość depozytową, wadialną i kaucyjną obligacji 4 proc. pożyczki Konsolidacyjnej podwyższono z 60 do 65 zł. za obligacje 100 zł. nominalnej wartości. Obligacje pożyczki Narodowej przedstawiają wartość depozytową, wadialną i kaucyjną 50 zł. za obligację 100-złotową nominalnej wartości.

Likwidacja Pociągu-Wystawy

W związku z wstrzymaniem wyjazdu pociągu-wystawy na trzecią turę objazdu po Polsce, dowiadujemy się, że przyczyną tego jest niedotrzymanie przez centralne Towarzystwo Popierania Wytwórczości Krajowej warunków umowy, zawartej między tym Towarzystwem, a polskimi kolejami państwowymi, co naraziło polskie koleje państwowe na wielkie straty.

Dowiadujemy się ponadto, że kurator Towarzystwa przystąpił już do uregulowania należności personelu pociągu oraz likwidacji Pociągu-Wystawy.

Ogólne zebranie delegatów Centralnego Związku Przemysłu Polskiego

31.V b. r. odbyło się Ogólne Zebranie Delegatów Centralnego Związku Przemysłu Polskiego pod przewodnictwem prezesa Faltera.

Zebranie zagała krótkim przemówieniem prez. Andrzeja Wierzbicki, po czym zabierali głos przedstawiciele poszczególnych gałęzi przemysłu, zdając sprawę w wyczerpujących sprawozdaniach z obecnej sytuacji przemysłu. Przemawiali więc kolejno pp.: Ciszewski w imieniu przemysłu węglowego, Słaboszewicz, Buzek i Myśliński w imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, Wojnar i Trepka z ramienia przemysłu chemicznego, Karłowski, jako reprezentant cukrownictwa, Zarzecki z przemysłu naftowego, Stypiński z przemysłu papierniczego oraz imieniem przemysłu cementowego b. sen. Zaczek.

Przemówienia poszczególnych delegatów nacechowane były głęboką troską o losy przemysłu polskiego i dalszy rozwój życia gospodarczego.

Niskie ceny rynkowe, nie wytrzymujące najbardziej ścisłej kalkulacji, doprowadziły wiele gałęzi przemysłu do stanu kompletnego wyczerpania. Sztuczne tamy, stawiane rozwojowi przemysłu pod postacią wybujałego etatyzmu, interwencjonizmu, oraz reglamentacji cen stwarzały w obecnej chwili warunki, wpływające hamująco na rozwój koniunktury.

Zbyt niski, sztucznie utrzymywany, poziom cen surowców podstawowych, uniemożliwiający jakiegokolwiek prace amortyzacyjne i inwestycyjne osłabił znacznie zdolność produkcyjną przemysłu, co w konsekwencji pociągnęło za sobą brak niektórych surowców.

I tak np. przemysł metalowy stanął obecnie przed poważnymi trudnościami, związanymi z brakiem podstawowego surowca, jakim jest surowka odlewnicza. Przemówienie przedstawiciela przemysłu metalowego dyr. Słaboszewicza w sposób wybitnie charakterystyczny przedstawiło stan, do jakiego doprowadzony został polski przemysł metalowy w ciągu ostatnich paru lat.

Eksport wyrobów metalowych z Polski

Według statystyk Wydziału Eksportowego Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych i Zw. Eksport. Polskich Hut Żelaznych eksport wyrobów metalowych kształtował się w I terciale (4 miesiące) 1937 r. w porównaniu z analogicznym okresem 1936 r. w sposób następujący:

Nazwa wyrobu	1936 r.	1937 r.	wzrost o %
1. artykuły hutnicze	(4 miesiące) 46521	(4 miesiące) 104226	124 %
2. wyroby gotowe	4526	8651	88 %

Analizując powyższe cyfry stwierdzić trzeba, że o ile eksport wyrobów hutniczych (1) wykazał w kwietniu r. b. w porównaniu z I kwartałem r. b. wzrost w stosunku do roku ubiegłego z 71 % na 128 %, to w dziale wyrobów przetwórczych mamy do zanotowania zjawisko odwrotne, gdyż eksport wyrobów przetwórczych, który w I kwartale r. b. wykazał w stosunku do r. ub. wzrost o 100 %, w kwietniu r. b. w porównaniu z kwietniem r. ub. wykazał wzrost tylko o 55 %.

Polityka cen w okresie ożywienia

W Klubie Społecznym urządzony był zbiorowy odczyt profesorów: Lipińskiego, Krzyżanowskiego i Heydela na temat polityki cen w okresie ożywienia.

Prelegenci podkreślili zgodnie negatywny stosunek nauki ekonomii do policyjnych metod interwencjonizmu w politykę cen, zaznaczając, że nieodłączną składową poprawy gospodarczej musi być zwýżka cen.

Jak znamienne podkreślić trzeba opinię prof. Krzyżanowskiego, że obecna koniunktura jest nietrwała, i że oczekiwać należy, że okres prosperity znajduje się obecnie w stanie nie początkowym, ale raczej końcowym.

Do tej opinii przyłączył się również przewodniczący zebrania prof. Młynarski.

Zmiany w kierownictwie Państwowych Zakładów Inżynierii

Dyrektor administracyjny Państwowych Zakładów Inżynierii p. Zygmunt Rakowicz zgłosił rezygnację z zajmowanego stanowiska. Rezygnacją ta została przyjęta. Następcą dyr. Rakowicza został długoletni dyrektor handlowo-administracyjny Państwowej Wytwórni Uzbrojenia inż. Mieczysław Soroko.

Produkcja przemysłowa

Obliczony przez Instytut badania koniunktur gospodarczych i cen wskaźnik produkcji przemysłowej podniósł się w ub. m. do 84,3 wobec 83,2 w marcu r. b., przewyższając poziom kwietniowy o 18 %.

Wzrost produkcji w pierwszych trzech miesiącach r. b. odbywał się przy jednoczesnym zwyżkowym ruchu cen surowców, a zwłaszcza surowców włókienniczych. W z. m. zwyżkowy ruch cen surowców załamał się impulsy zaś do dalszego wzrostu produkcji wychodziły raczej od strony inwestycyj, w szczególności inwestycji publicznych. Wzrost produkcji w kwietniu skoncentrował się silnie w przemysłach metalowym i mineralnym. Wzrost w tych gałęziach nie znalazł dostatecznego wyrazu w ogólnym wskaźniku produkcji ze względu na jednoczesny spadek wytwórczości w przemyśle włókienniczym, w związku ze wspomnianym już załamaniem się ruchu cen surowców.

Wskaźniki cen hurtowych

Według danych głównego Urzędu statystycznego, ogólny wskaźnik cen hurtowych spadł w kwietniu r. b. w porównaniu z marcem r. b. Wyniósł 60,1 wobec 60,6, w marcu r. b., 59,8 w lutym r. b. i 53,0 w kwietniu r. ub. (podstawa 1928 równa się 100). Tak więc ogólna zwyżkowa tendencja cen, która trwała od sierpnia r. ub., doznała przerwy w kwietniu r. b. Poszczególne grupy artykułów wykazują jednak bardzo rozbieżne tendencje cen.

Poniżej podajemy wskaźniki cen hurtowych grup specjalnych (podstawa — 1928 = 100; pierwsza liczba w nawiasie oznaczona wskaźnik za marzec r. b., druga za kwiecień r. ub.):

żywność i używki 58,1 (58,7 — 50,2), nabywane przez spożywców 61,5 (62,3 — 56,0);

artykuły rolne krajowe 53,9 (54,6 — 44,0), sprzedawane przez rolników 49,5 (50,0 — 38,8);

artykuły przemysłowe 62,1 (62,3 — 55,7), surowce 66,6 (66,1 — 54,6), półfabrykaty 59,7 (60,5 — 53,4), wyroby gotowe 61,1 (61,1 — 59,1);

surowce i półfabrykaty przemysłowe 62,6 (62,9 do 53,9), uzależnione od zagranicy 57,9 (57,6 — 45,3), skartelizowane 75,6 (75,9 — 75,5);

materiały budowlane 54,0 (53,7 — 48,3);

artykuły przemysłowe, nabywane przez rolnika 66,6 (66,5 — 64,0).

Nowe normy

Polski Komitet Normalizacyjny przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu podaje do wiadomości wszystkich zainteresowanych, iż ukazały się między innymi z druku, uchwalone przez plenarne posiedzenie Komitetu w dniu 9 grudnia 1936 r. następujące Polskie Normy.

Kamienie sztuczne:

Cena zł.

B—315 Cegła ogniotrwała. Format cegły . . . 0,50

Armatury:

B—3005 Kółko ręczne z otworem kwadratowym. 0,50

B—3010 Odpowietrznik na ciśnienie nominalne 10 kg/cm² 0,50

B—3011 Hydrant podziemny z samoczynnym odwodnieniem na ciśnienie nominalne 10 kg/cm² 0,50

B—3012 Hydranty podziemne. Skrzynka uliczna z pokrywą zdejmowaną 0,50

B—3013 Hydranty podziemne. Skrzynka uliczna z pokrywą odrzucaną 0,50

B—3014 Hydranty podziemne. Stojak jednowyłotowy na ciśnienie nominalne 10 kg/cm². 0,50

B—3015 Hydranty podziemne. Stojak dwuwyłotowy na ciśnienie nominalne 10 kg/cm². 0,50

B—3016 Hydrant nadziemny z dolnym zamknięciem i samoczynnym odwodnieniem na ciśnienie nominalne 10 kg/cm². 0,50

C—1601 Materiały ogniotrwałe. Metody badań (3 arkusze) 1,50

Normy powyższe są do nabycia w Biurze Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (Warszawa, Rakowiecka 4).

»Słownik nazw zawodów«

Biuro Wojskowe M. P. i H. opracowuje projekt „Słownika nazw zawodów wykwalifikowanych pracowników umysłowych i fizycznych, zatrudnionych w przemyśle i górnictwie“.

W pracach tych biorą udział przedstawiciele życia gospodarczego. Polski Związek Przemysłowców Metalowych reprezentuje p.

Zbiorowe układy pracy

W dniu 1 czerwca r. b. wchodzi w życie ustawa o zbiorowych układach pracy. Wprowadzenie w życie tej ustawy wymaga wydania siedmiu rozporządzeń wykonawczych. Prowadzone w minist. opieki społecznej prace nad projektami tych rozporządzeń są na ukończeniu i w najbliższych dniach ukażą się roz-

porządzenia: o prowadzeniu przez inspektorów pracy rejestrów układów zbiorowych pracy, — o wyznaczeniu obwodów inspekcji pracy, powołanych do prowadzenia rejestrów układów zbiorowych, — o postępowaniu przy nadawaniu układom zbiorowym pracy mocy powszechnie obowiązującej, — o wykazie aktów prawnych, podlegających ogłoszeniu w „Zbiorze układów zbiorowych pracy“, — o komisjach, powołanych do zwolnienia od uczestnictwa w układach pracy, — o przejmowaniu układów zbiorowych w przypadkach łączenia się pracowniczych związków zawodowych, oraz o trybie zawiadamiania uczestników układów zbiorowych pracy o rozwiązaniu pracowniczego związku zawodowego.

Równocześnie w celu skodyfikowania przepisów o komisjach rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych w przemyśle i handlu, opracowano jednolity tekst rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. normującego tę dziedzinę oraz nowy tekst rozporządzenia, uwzględniający zaszłe od 1933 r. zmiany w ustawodawstwie. Wydanie tych przepisów nastąpi w dniach najbliższych.

O obniżenie taryfy na przewóz surówki

Polski Związek Przemysłowców Metalowych wystąpił do Ministerstwa Komunikacji o obniżenie taryfy na przewóz surówki.

Targi Wschodnie

W czasie od 4—16 września r. b. odbędą się we Lwowie XVII Międzynarodowe Targi Wschodnie.

Prawniczy i Ekonomiczny Przegląd Komunikacyjny

Pod takim tytułem ukazał się 1-szy numer wydawnictwa Związku Prawników i Ekonomistów Kolejowych R. P.

Życząc powodzenia nowemu wydawnictwu podajemy dla zainteresowanych, że Redakcja mieści się w Warszawie przy ul. Chałubińskiego 4.

PAŃSTWOWE ZAKŁADY INŻYNIERJI

Biblioteka P. M. „Ursus“

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY

Rekordowy stan amerykańskiej produkcji stali. Produkcja stali w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej wyniosła w pierwszych 4 miesiącach tego roku 19.463.000 ton, wobec 13.305.000 ton z tegoż czasu roku ubiegłego, 11.159.000 ton z 1935, 9.943.000 ton z 1934 i 4.333.000 w pierwszych 4 miesiącach 1933 roku. Przed kryzysem światowym produkcja ta w pierwszych 4 miesiącach 1929 roku wyniosła 18.847.000 ton, co było rekordową ilością. (T.).

Plany rozszerzenia produkcji stali w Detroit. Detroit Steel Corporation uruchomiło nową walcownię „Reversing Mill“, wobec czego produkcja tego koncernu zostanie podwojona. Zamierzone jest również powiększenie 2 walcowni na zimno oraz budowa nowej walcowni na gorąco. Nieokreślona jeszcze bliżej grupa finansowa planuje stworzenie nowej stalowni oraz zamierzona jest budowa kilku wielkich pieców w Marysville. Great Lakes Steel Co. rozpoczęło budowę 4 nowych pieców martenowskich, które mają być niebawem puszczane w ruch. (T.).

Zniżka ceny na blachę cynkową w Niemczech. Ze względu na dalszą zniżkę cen cynku na rynku międzynarodowym Związek walcowni cynku zniżył cenę blachy cynkowej o 1.25 R.M. na 100 kg. z ważnością od 13 b. m. (T.).

Państwowa kontrola handlu żelazem i stalą w Mandżukoo. Rząd w Mandżukoo wwóz i wywóz żelaza i stali zarówno jak i handel tymi artykułami poddał kontroli rządowej. (T.).

Konkretne zamiary stworzenia przemysłu miedzianego w południowej Afryce. Stale dający się obserwować wzrost ceny na miedź, zmusił odnośne czynniki do zwiększenia produkcji tego metalu. W całym świecie wszczęte są usiłowania wznowienia produkcji w hutach dotychczas nieczynnych oraz zwiększenia produkcji w słabo prosperujących. Ostatnio wybudowano hutę do produkcji miedzi w Finlandii. Jak donoszą z południowej Afryki, projektowana jest tam budowa huty o wydajności 20.000 ton miedzi rocznie, przy czym eksploatowane być mają pokłady miedzi w Namaqualand oraz nowoodkryte złoża okoliczne. Finansowanie tych projektów podjęły się koncerny: Phelps-Dodge, Rhodesian Anglo-American Co. i American Nettel Co. Prowadzenie tego przedsięwzięcia leży w rękach South African Copper Co., przy czym wyznaczona do urządzenia huty kwota wyniesie 1.5 milionów £. Huta ma być wybudowana w Oskiep, a nowe złoża koło Nababeep mają być połączone z hutą kolejką linową. Aby ten nowy przemysł podtrzymać, ma być w południowoafrykańskim parlamencie wydane zarządzenie zwolnienia tego przedsięwzięcia od niektórych podatków oraz zwiększony przywóz węgla przy specjalnych rabatach przez port Nollroth. (T.).

Niemieckie parowozy i wagony dla Iranu. Rząd perski udzielił konsorcjum Ferrostahl A. G. w Essen, zamówienia na parowozy i wagony dla transirańskiej kolei. Tabor całkowicie wykonany będzie według norm niemieckich. (T).

Budowa nowej fabryki aluminium we Francji. Ze względu na stale wzrastające zapotrzebowanie we Francji na aluminium i nierdzewną stal, Société d'Electrochimie, d'Electrometallurgie et des Acieres d'Ugine przystępuje do budowy w Pirenejach dużej fabryki z wyzyskaniem sił wodnych, przy czym budowa i urządzenie fabryczne wraz z hydroelektrycznym zastosowaniem kosztować ma około 170 milionów franków. (T.).

Rosyjski przemysł samochodowy. Rosyjski przemysł samochodowy rozwój swój datuje od 1922 r. Reprezentuje on dzisiaj 7 zakładów, 11 pomocniczych fabryk, 13 dużych składów i warsztatów części samochodowych, 9 zakładów reparacyjnych oraz ponad 400 punktów zaopatrzenia w części samochodowe.

Traktory i auta ciężarowe produkuje się w Stalingradzie, Czelabińsku, Charkowie i Leningradzie, samochody osobowe w Moskwie, Gorkim i Jarosławiu. Według danych brytyjsko-rosyjskiej Izby Handlowej,

ogólna produkcja Z.S.S.R. wynosi rocznie około 140.000 traktorów i 300.000 osobowych i ciężarowych wozów. Rozbudowywane są obecnie zakłady w Moskwie i Gorkim, jak również przystąpiono do budowy nowych montażowni w Rostowie i Omsku, aby dać możliwość produkowane w Gorkim części samochodowe zestawiać we własnym rejonie.

Zakłady samochodowe w Gorkim produkują od 1936 r. średniej wielkości kryte wozy osobowe oraz dwu i trzyosiowe wozy ciężarowe. Fabryka im. Stalina w Moskwie produkuje ciężkie wozy osobowe, zaopatrzone w 100 konne motory. Oddział wozów ciężarowych znajduje się obecnie w reorganizacji. Stalingrad i Charków dostarczają głównie ciągników i fabryki w tych miastach znajdują się również w reorganizacji w celu zamiany produkcji kołowych ciągników na łańcuchowe. Fabryki w Czelabińsku zajmują się głównie produkcją motorów samochodowych. (T.).

Wzrost niemieckiego eksportu maszyn do Polski. W 1936 r., w porównaniu z rokiem 1934, wartość wywozu maszyn niemieckich uległa bardzo znacznemu zwiększeniu. Jeżeli przyjmujemy wartość eksportu w 1934 r. za 100, to w 1936 roku wynosiła ona już 131,6%. Wskaźnik eksportu maszyn do Polski wykazuje, w porównaniu z 1934 r., jeszcze większy wzrost i podniósł się ze 100 do 218,3. Procentowo, pod względem wartości udział Polski w imporcie maszyn niemieckich w 1936 r., wynosił 1,6; Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej 12,1; Wielkiej Brytanii 8,1; Francji 6,4. (T.).

Wskaźnik cen surowców na rynku światowym. Poniżej podajemy wskaźniki cen najważniejszych surowców. (Podstawa: kurs z dn. 30 grudnia 1936=100).

Miedź	58.92	73.14	153.71	147.01
Ołów	38.09	56.07	116.97	110.76
Cynk	60.41	74.—	173.87	157.45
Cyna	98.59	94.—	129.29	124.91
Srebro	115.75	105.64	97.20	97.37
Bawełna	98.26	92.70	112.90	116.23
Wełna	66.53.	86.79	102.22	101.06
Len	108.19	105.32	109.93	109.86
Ser	74.77	84.26	100.51	101.77
Cukier	60.19	73.61	86.57	86.54
Kawa	101.39	65.15	101.49	102.44
Kauczuk	59.93	61.62	116.99	123.61

(G).

ZAWODOWY DZIENNIKARZ

specjalista w zakresie
propagandy i reklamy

poszukuje stanowiska szefa reklamy
w poważnym przedsiębiorstwie

Włada biegle — niemieckim, francuskim i angielskim.

Oferty: Nowogrodzka 41/26.